

OVERSCHILD – DORPSKERK

Al in het jaar 1000 wordt Overschild genoemd in een document waarin Sibrant in Extra Scaldmeda (Latijnse benaming van het dorp) zich verplicht 30 munten te betalen aan de Benedictijner abdij te Werden aan de Ruhr (tegenwoordig Essen-Werden). In de loop van de 19e eeuw breidde Overschild (vroeger: Over 't Schild) zich relatief snel uit. In de tweede helft van de 19^e eeuw telde het dorp 96 huizen met enkele honderden inwoners die bestuurlijk tot de gemeenten Schildwolde, Ten Boer en Loppersum behoorden. In 1862 kreeg Overschild een openbare lagere school en vanaf 1864 tot aan 1880, het jaar dat de dorpskerk van Overschild in gebruik werd genomen, werden daar voor de hervormde gemeenteleden van Overschild diensten gehouden. Hervormde predikanten van omliggende kerken gingen op zondag voor in de dienst. Voor die tijd kerkten de inwoners van Over 't Schild in de omliggende plaatsen. In 1926 werd de dorpskerk uitgebreid met een consistorie; de ontwerpers hiervan en van de kerk zelf zijn niet bekend. De vormgeving in Waterstaatsstijl maakt dit kerkje tot een waardevol historisch bezit. Voor de goede orde: het is geen officiële Waterstaatskerk en niet alle Waterstaatskerken zijn neoclassicistisch.

Waterstaatskerk is de benaming voor Nederlandse kerkgebouwen die in de periode 1824-'75 met financiële steun van de landelijke overheid werden gebouwd. Het ontwerp en de bouw van dergelijke kerken was onderhevig aan de goedkeuring en controle door ingenieurs van het ministerie van Waterstaat. In tegenstelling tot wat vaak wordt gedacht is het begrip Waterstaatskerk niet verbonden aan een bepaalde bouwstijl. Ten onrechte wordt er vaak gesproken van een Waterstaatstijl. Andersom worden kerken vaak ten onrechte Waterstaatskerk genoemd. De bouwstijl werd echter niet door de overheid voorgeschreven en werd ook toegepast bij kerken die buiten de regeling om gebouwd werden. In feite gaat het hier om neoclassicisme, de indertijd internationaal toonaangevende bouwstijl die in Nederland aan het einde van de 18e eeuw werd geïntroduceerd. Veel kerken uit de eerste decennia van de Waterstaatperiode werden later vervangen omdat de neoclassicistische bouwstijl niet meer als passend werd beschouwd voor katholieke kerken (die stapten later over op de neogotiek). In andere gevallen waren de kerken zo slecht gebouwd dat ze al snel in verval raakten.

Deze hervormde zaalkerk uit de late 19e eeuw wordt gekenmerkt door een sober soort neoclassicisme. De façade, die boven het trasraam iets inspringt, is harmonieus opgezet met de drie rondboogramen en de ingang met ronde boog in dezelfde maatvoering.

Ramen en ingang zijn als het ware in een ruit gerangschikt. De ramen links en rechts zitten in grote spaarvelden, met boven de ramen weer een driehoekig, crèmekleurig geschilderd spaarveld. Het boven het dak doorlopende middenrisaliet eindigt in een 'uitkragende kroonlijst'. Daarboven zien we een ingesnoerde vierkante spits op een open vierkante opbouw. Daaromheen zit een hek. Tussen kroonlijst en bovenste rondboograam is een rond venster geplaatst. De hoeklisenen steken iets boven de dakrand uit en zijn piramidevormig afgemetseld. Deze afwerking zien we ook terug op de oosthoeken van het gebouw, alleen daar bekronen ze hoeklisenen die versterkt zijn met verjongende steunberen (het is niet bekend of deze later zijn aangebracht of origineel zijn). De noord- en zuidwand zijn voorzien van lisenen die zijn versneden op ongeveer driekwart hoogte. De versnijding wordt gemarkeerd met een lijst.

Het interieur van de kerk te Overschild is nog helemaal origineel. Het orgel is het eerste instrument dat Mense Ruiters bouwde in 1945. Het werd gebouwd als huisorgel in opdracht van Piet de Roos uit Minnertsga. Vooral de kas herinnert hier aan. In 1952 werd het in Overschild geplaatst. De Hervormde kerk van Overschild is in 2002 overgedragen aan de Stichting Oude Groninger Kerken. Dit was de vijftigste kerk van de stichting.